

Milan Žonca: Authority and Apostasy: The Barcelona Disputation in the Context of Thirteenth-Century Jewish-Christian Polemics

Autor si za téma své anglicky psané práce zvolil veřejnou barcelonskou disputaci mezi uznávanou rabínskou autoritou Mošem ben Nachmanem (Nachmanidem) a dominikánským mnichem, odpadlíkem od židovství Pablem Christianim, které bylo v odborné literatuře nesčetněkrát probíráno z různých stran, ale diskuse a polemiky neustávají dodnes. Není to dáno jen „politickou“ výbušností tématu, ale velmi často i snahou o hlubší vhled do problému a postižení různých okolností, které přispěly k jeho vzniku, s odhlédnutím od zjednodušujících, černobílých interpretací, opírajících se výhradně o svědectví jedné či druhé strany. Milan Žonca se ve své práci pokusil nahlédnout širší historicko-theologické souvislosti barcelonské disputace, a to nejen prismatem křesťansko-židovské konfrontace, ale nastínil i problém vnitřního napětí a sporů uvnitř židovské komunity samotné, který svým dílem přispěl i k vyhocení židovsko-křesťanských vztahů.

Klíčovými slovy práce, jak už z jejího názvu vyplývá, jsou *autorita* a *odpadlictví* („apostasy“). První termín se netýká ani tak politiky a sociální situace, alespoň ne přímo, ale poukazuje k „váze“ věroučných „svědectví“, zejména textových, s ohledem na klíčové theologické koncepty, ve kterých se židovství a křesťanství zásadně rozcházejí: příchod mesiáše, jeho božství, resp. lidství, dočasná či věčná platnost židovského učení apod. Vnitřní židovský problém závaznosti tzv. ústní tóry, který vyvrcholil ve střetu rabínského judaismu s karaismem, se zvláštním způsobem odrazil i v jisté fázi křesťanské polemiky proti judaismu, kdy se *Talmud* stává relevantním svědectvím, ohlašujícím a potvrzujícím křesťanské pravdy. Ovšem důležitějším aspektem interního sváru židovství byl spor o maimonidovské, tedy filosofické dědictví, který se vyhrotil natolik, že se stal „veřejnou“ záležitostí a vedl i k církevní angažovanosti, ale byl zřejmě motivem nejednoho obrácení na křesťanství. A tady jsme u druhého klíčového termínu, *odpadlictví*, který autor volí místo *konverze*; práce ukazuje význam a roli *apostatů* v theologických disputacích a změny, ke kterým v povaze těchto disputací došlo právě zapojením těchto odpadlíků, jak se ukazuje zejména v barcelonské disputaci.

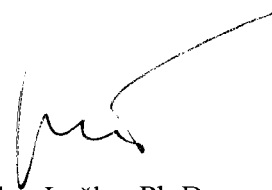
Oba tyto termíny se v práci objevují dvakrát, v odlišných souvislostech. Čtyři kapitoly (odhlédneme-li od závěru) práce vykazují určitý paralelismus: Zatímco první kapitola obecně

nastiňuje proměny vztahů křesťanů a Židů jak v rozměru theologickém, tak i společenském, třetí kapitola na analýze barcelonské disputace konkrétně ukazuje dopady proměny paradigmatu židovsko-křesťanských vztahů. Souběžně s tím druhá kapitola ukazuje roli autority a odpadlictví v kontextu středověkých židovsko-křesťanských polemik obecně, zatímco čtvrtá kapitola se zabývá touto rolí konkrétně v barcelonské disputaci. Tato elegantní strukturální výstavba práce v sobě navíc skrývá řadu věcných postřehů, které se sice opírají o dobře zažitou sekundární literaturu, ale ve svém výsledku jsou důkazem erudice a kreativního myšlení autora. Jako příklad lze uvést kritické zhodnocení (formou otázek) teorie o cykličnosti a ritualizaci lidových protižidovských akcí, které takto měly sloužit jako opakovaná náprava společenských, osobních, intelektuálních a jiných nedostatků a prostředek k dosažení ztracené rovnováhy a harmonie. Velmi důležité a zajímavé jsou i doklady o duchovním vývoji jednoho z hlavních účastníků barcelonské disputace, Pabla Christianiho, a nástin možných důvodů, které vedly k proměně věřícího Žida v křesťanského mnicha a pronásledovatele Židů.

Autor svědomitě pracuje nejen se sekundární literaturou, jejíž úctyhodný seznam ke své práci připojuje, ale i s prameny, tedy s oběma svědectvími v latinské (křesťanské) podobě a hebrejském (židovském) podání. Svou téměř intimní obeznámenost s oběma variantami prokazuje i tím, že poukazuje na textové rozdíly v dochovaných verzích a zasvěceně se k nim vyjadřuje.

I po formální stránce je práce téměř bezchybná, až na pár drobných překlepů, bohatý poznámkový aparát je oprávněný, jazykově je text vytříbený. Navrhuji hodnotit práci zcela jednoznačně jako **výbornou**.

V Praze dne 17. září 2009

PhDr. Milan Lyčka, Ph.D.

Ústav filosofie a religionistiky FF UK v Praze